

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Львівського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор

Дмитро ШВЕЦЬ

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Данила КОЦЯ на тему
«Управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
з галузей знань 07 «Управління та адміністрування»,
05 «Соціальні та поведінкові науки»
за спеціальностями 073 «Менеджмент»,
051 «Економіка»**

Кафедра менеджменту та економічної безпеки Навчально-наукового інституту управління, психології та безпеки Львівського державного університету внутрішніх справ, заслухавши на розширеному засіданні публічну презентацію наукових результатів дисертації Данила КОЦЯ на тему «Управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства», а також оцінку рецензентів та учасників фахового семінару, проведеного 23 грудня 2024 року, констатує наступне:

Актуальність теми дослідження обумовлена тим, що засади забезпечення економічної безпеки українських підприємств зазнали суттєвих змін упродовж останніх тридцяти років. Найперше відбулося усвідомлення необхідності зосередження уваги й виділення відповідного ресурсного забезпечення для створення власної системи безпеки із поступовим уточненням переліку ключових завдань, зокрема щодо відходу від існуючого раніше переконання у важливості виключно фізичного захисту на користь багатофункціональності, яка включає конкурентну розвідку й контррозвідку. Визначальним був етап, який полягав у трансформації монолітності безпекової діяльності, котра передбачала надання переваги економічній безпеці загалом на

користь деталізації у розрізі основних функціональних складових, серед яких пріоритетною була і залишається фінансова безпека. Послідовно COVID-19 та воєнні дії стали підставою для чергової трансформації, що спровокована актуальністю організації віддалених робочих місць, необхідністю релокації бізнесу, ширшого застосування цифрових технологій за обмеженого фізичного контакту з контрагентами. Поточний етап діяльності українських підприємств характеризується подальшою високою динамікою, коли раніше сформований досвід безпекової діяльності стає недостатньо результативним у використанні. Нагальним є постійне осучаснення засад застосування безпекових заходів із відповідними змінами. Пріоритетність фінансової безпеки засвідчує, що такі зміни першочергово повинні стосуватися саме цієї функціональної складової, яка є як результуючою у підтриманні необхідного рівня безпеки щодо інших складових економічної безпеки, так і системопідтримувальною завдяки об'єктам безпеки, якими є фінансові ресурси, інтереси та діяльність, що визначають життєздатність кожного підприємства як соціально-економічної системи. За суттю зміни повинні виконуватися стосовно усіх складових системи фінансової безпеки підприємства і не обмежуватися разовими заходами у відповідь на зрушення у зовнішньому середовищі чи коригуванні внутрішньогосподарських процесів, а бути систематичними й такими, що виконуються на випередження для підтримання належного рівня безпеки та створення умов для розвитку підприємства. Зазначене обумовлює актуальність формування теоретико-методичних засад управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства.

Дисертацію виконано згідно з планами наукових досліджень Львівського державного університету внутрішніх справ у межах науково-дослідної роботи «Економічна безпека соціально-економічних систем: проблеми теорії та практики» (номери державної реєстрації 0121U112498, 2021–2024 рр.; 0124U004437, 2024–2027 рр), в якій сформовано методичні засади управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства.

Метою дисертаційної роботи є наукове обґрунтування теоретико-методичних положень і розроблення практичних рекомендацій щодо управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства.

Для досягнення обраної мети визначено та вирішено такі *завдання*:

- сформувати теоретичний базис забезпечення фінансової безпеки підприємства;
- визначити теоретичні засади управління змінами на підприємстві;

- обґрунтувати організаційно-економічне забезпечення управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства;
- розробити теоретико-методичний підхід до оцінювання управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства;
- напрацювати науково-практичний підхід до визначення й оцінювання впливу основних факторів на управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства;
- розробити механізм активізації управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства;
- розробити технологію подолання опору змінам у системі фінансової безпеки підприємства.

Об'єкт дослідження – процес управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства.

Предмет дослідження – теоретико-методичні, наукові та прикладні положення управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства.

Методологічна основа дослідження. В основу методології дисертаційної роботи покладено системний підхід, у межах якого застосовано такі методи: *індукції та дедукції, порівняння і систематизації* – при дослідженні сутнісних характеристик та еволюції базових понять дисертаційної роботи; *аналізу та синтезу* – для окреслення тенденцій фінансово-господарської діяльності промислових підприємств; *непараметричні статистичні* – для визначення й оцінювання впливу основних факторів на управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства; *анкетування та експертного аналізу* – для створення переліку базових індикаторів, визначення їх граничних значень та вагових коефіцієнтів при оцінюванні управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства, а також характеристиці готовності до змін суб'єктів безпеки та причин їх опору; *моделювання* – для розробки теоретичної моделі сутнісних умов забезпечення фінансової безпеки підприємства, моделі реалізації управління змінами на підприємстві та моделі характеристики ієрархічності впливу основних факторів на управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства; *функціонального моделювання IDEF0* – для моделювання процесу визначення й оцінки впливу основних факторів на управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства; *аналізу ієрархій* – задля упорядкування суттєвості впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства; *DFD* – для моделювання процесу активізації управління змінами на підприємства;

морфологічного аналізу – для уточнення понятійно-категоріального апарату за проблемою; *графічний* – під час наочного подання теоретичного та методичного матеріалу; *абстрактно-логічний* – задля теоретичних узагальнень і висновків дослідження.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти України, вітчизняна і зарубіжна наукова література, статистичні дані Державної служби статистики України, звітність і первинна документація підприємств видавничо-поліграфічної галузі, результати анкетування менеджменту промислових підприємств, ресурси мережі Інтернет.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в узагальненні й обґрунтуванні науково-теоретичних засад та формуванні методичних і прикладних підходів до управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства. У процесі дослідження одержано такі найсуттєвіші результати:

удосконалено:

- організаційно-економічне забезпечення управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства, яке вирізняється застосуванням положень системного підходу для конкретизації засад здійснення випереджальних та адаптаційних змін, встановлення етапності й дотримання умов досягнення необхідної результативності, що стало підставою для обґрунтування наповнення організаційної й економічної складових такого забезпечення як основи для систематичного покращення дієздатності й спроможності виконувати поставлені завдання системою фінансової безпеки підприємства;

- теоретико-методичний підхід до оцінювання управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства, відмінністю якого є розрахунок інтегрального показника на підставі значень сукупності первинних індикаторів, що відображають характер змін стосовно складових такої системи з наступним розрахунком групових значень («інформаційно-аналітичне забезпечення», «потенціал до змін», «техніка й технологія управління» та «система прийняття й реалізації управлінських рішень»), що загалом слугує аналітичним інструментом для відстеження результативності й внесення коректив у хід трансформації системи фінансової безпеки підприємства;

- науково-практичний підхід до визначення й оцінювання впливу основних факторів на управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства, який, на відміну від відомих, поєднуючи використання методів IDEF0 та аналізу ієрархій, уможливорює своєчасне отримання необхідної інформації щодо ходу виконання запланованих трансформаційних заходів, що

сприяє виконанню поставлених завдань і перегляду тактичних і стратегічних орієнтирів у розвитку системи фінансової безпеки підприємства;

– механізм активізації управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства, який, на відмінну від існуючих, передбачає відстеження й розпізнавання «слабких сигналів», що дає змогу приймати цілеспрямовані рішення стосовно змін на основі запасу часу із раціональнішим використанням ресурсної основи, а відтак досягати вищої результативності й систематичного осучаснення системи фінансової безпеки підприємства;

– технологію подолання опору змінам в системі фінансової безпеки підприємства, яка відмінна цілісним баченням: альтернативних варіантів реакції на зміни з боку різних груп суб'єктів безпеки (співробітники служби безпеки та працівники профільних лінійних підрозділів); оцінювання готовності до змін; установлення причин опору; класифікації параметрів опору; вибору і застосування відповідних методів подолання опору, що в сукупності дає змогу результативно проводити зміни.

набули подальшого розвитку:

– теоретичний базис забезпечення фінансової безпеки підприємства, який, на відміну від існуючих, установлює зв'язок між такими дефініціями, як «безпека», «економічна безпека підприємства», «фінансова безпека підприємства», «стійкість», «гнучкість», «рівновага», «стабільність» та «непостійність», що, зважаючи на критично високу динамічність умов функціонування, створює цілісне бачення необхідності та формує практичні варіанти систематичного осучаснення системи фінансової безпеки підприємства на підставі результативного управління змінами;

– теоретичні засади управління змінами на підприємстві, які вирізняються поглибленням змісту термінів «зміни» та «управління», встановленням типів та характеру змін на кожному етапі життєвого циклу підприємства, обґрунтуванням переліку принципів і розробленням моделі реалізації, що в сукупності окреслює орієнтири та обумовлює цілеспрямованість дій стосовно приведення фактичних параметрів діяльності підприємства тим зрушенням, що виникли у середовищі його функціонування.

Практичне значення отриманих результатів полягає в обґрунтуванні рекомендацій щодо управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства. Теоретичні висновки, науково-практичні рекомендації та інші результати наукових досліджень, викладені в дисертаційній роботі, безпосередньо використані такими підприємствами: ТОВ «Хінкель-Когут»

(довідка про впровадження № 43 від 27.11.2024 р.), ПП «Текстиль-Контакт-Львів» (довідка про впровадження № 29/2024 від 25.11.2024 р.).

Наукові розробки та теоретичні узагальнення дисертаційної роботи впроваджені в освітній процес та наукову діяльність, зокрема:

– під час викладання навчальних дисциплін «Основи безпекознавства», «Фінансова безпека» й «Бюджетно-податкова безпека» (акт впровадження в освітній процес Львівського державного університету внутрішніх справ від 30.09.2024 р. № 49);

– для проведення подальших наукових досліджень із проблем: створення теоретичного базису управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства; формування організаційно-економічного забезпечення управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства; інтегрального оцінювання управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства; обґрунтування науково-практичного підходу до визначення й оцінювання впливу основних факторів на управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства; розроблення технології подолання опору змінам у системі фінансової безпеки підприємства; моделювання процесу управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства (акт впровадження у наукову діяльність Львівського державного університету внутрішніх справ від 30.09.2024 р. № 17).

Структура і обсяг роботи. Дисертація складається з анотації українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (248 найменувань на 23 сторінках) і 4 додатків, розміщених на 26 сторінках. Загальний обсяг наукової роботи становить 250 сторінок, із яких основний текст – 185 сторінок, які містять 60 рисунків і 16 таблиць.

Особистий внесок здобувача полягає у розробці й обґрунтуванні наукових положень, висновків і рекомендацій щодо управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства.

Дисертаційна робота є самостійно виконаним дослідженням, у якому викладено нові авторські науково-методичні підходи та практичні рекомендації щодо управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства. Внесок у роботах, виконаних у співавторстві, відображено у публікаціях [3–6; 10] за списком праць.

Апробація результатів дисертації. Основні результати дисертації доповідалися та обговорювалися на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях: VIII Всеукраїнській науково-практичній конференції

«Формування стратегії соціально-економічного розвитку підприємницьких структур в Україні» (м. Львів, 24–26 листопада 2022 р.); міжвузівській науково-практичній конференції здобувачів вищої освіти і молодих вчених «Соціально-економічний розвиток і безпека України: стан та перспективи» (м. Львів, 23 березня 2023 р.); X Всеукраїнській науково-практичній конференції «Економічна безпека держави та суб'єктів підприємницької діяльності в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення» (м. Львів, 25–27 травня 2023 р.); II Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Global Society in Formation of New Security System and World Order» (м. Дніпро, 27–28 липня 2023 р.); IX Всеукраїнській науково-практичній конференції «Формування стратегії соціально-економічного розвитку підприємницьких структур в Україні» (м. Львів, 23–25 листопад 2023 р.); XLII Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку» (м. Мілан (Італія), 07 березня 2024 р.); X Всеукраїнській науково-практичній конференції «Економічна безпека держави та суб'єктів підприємницької діяльності в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення» (м. Львів, 22–24 травня 2024 р.); XLVIII Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку» (м. Констанца (Румунія), 07 вересня 2024 р.).

Публікації. Положення та висновки, сформульовані у дисертації, опубліковано у 13 наукових працях, серед яких: 5 статей у наукових фахових виданнях України категорії «Б»; 8 наукових праць у збірниках за матеріалами конференцій, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації.

Праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації

1. Коць Д. В. Фінансова безпека підприємства: теоретичні аспекти забезпечення. *Ефективна економіка*. 2022. № 11. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/770/778>. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2022.11.60>.

2. Коць Д. В. Характеристика сутності фінансової безпеки підприємства в умовах змін. *Інфраструктура ринку*. 2023. Вип. 71. С. 155–158. DOI: <https://doi.org/10.32782/infrastructure71-27>.

3. Мельник С. І., Коць Д. В. Характеристика сутності управління змінами на підприємстві. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 51. URL: <http://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2483/2402>. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-29>.

Особистий внесок здобувача: встановлено ключові характеристики поняття «зміна» та побудовано матрицю основних типів змін в структурі підприємства. Мельник С. І.: обґрунтовано засади провадження управління

змінами на рівні окремого підприємства за критично високої динамічності умов функціонування.

4. Мельник С. І., Коць Д. В. Інформаційне підґрунтя забезпечення фінансової безпеки промислових підприємств. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2023. Вип. 4 (93). С. 76–81. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2023-4-11>.

Особистий внесок здобувача: узагальнено аналітичні матеріали та позиції дослідників для осучаснення засад забезпечення фінансової безпеки промислових підприємств, зокрема виходячи із суттєвості впливу такої загрози як воєнні дії. Мельник С. І.: обґрунтовано необхідність розширення інформаційного поля задля розроблення адекватних й своєчасних управлінських рішень в процесі забезпечення фінансової безпеки промислових підприємств.

5. Дуфенюк О. М., Коць Д. В. Ключові аспекти процесу оцінювання управління змінами: вплив на фінансову безпеку підприємства. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. Вип. 3 (31). С. 413–420. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-3\(31\)-413-420](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-3(31)-413-420).

Особистий внесок здобувача: визначено етапи та обґрунтовано ключові потреби оцінювання системи управління змінами на сучасному підприємстві. Дуфенюк О. М.: охарактеризовано засади реалізації процесу оцінювання управління змінами на підприємстві.

Праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

6. Мельник С. І., Коць Д. В. Інформаційне підґрунтя удосконалення методичних засад забезпечення фінансової безпеки промислових підприємств. *Формування стратегії соціально-економічного розвитку підприємницьких структур в Україні: матер. VIII всеукр. наук.-прак. конф. (м. Львів, 24–26 листопада 2022 р.)*. Львів: УАД, 2022. С. 67–70.

Особистий внесок здобувача: узагальнено та систематизовано аналітичні дані, що характеризують тенденції в зміні рівня фінансової безпеки промислових підприємств у 2010-2021 рр. Мельник С. І.: дано характеристику тенденцій, що спостерігалися стосовно фінансової безпеки промислових підприємств.

7. Коць Д. В. Теоретичні засади управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства. *Соціально-економічний розвиток і безпека України: стан та перспективи: матер. міжвузівської наук.-прак. конф. здобувачів вищої освіти і молодих вчених. (м. Львів, 23 березня 2023 р.)*. Львів: ЛьвДУВС, 2023. С. 66–68.

8. Коць Д. В. Теоретичні засади управління змінами на підприємстві. *Економічна безпека держави та суб'єктів підприємницької діяльності в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення*: матер. Х всеукр. наук.-прак. конф. (м. Львів, 25–27 травня 2023 р.). Львів: УАД, 2023. С. 134–135.

9. Коць Д. В. Система фінансової безпеки підприємства: теоретичний базис формування. *Global society in formation of new security system and world order*: матер. II міжнар. наук.-прак. інтер. конф. (м. Дніпро, 27–28 липня 2023 р.). Дніпро: FOP Marenichenko V. V., 2023. С. 216–218.

10. Мельник С. І., Коць Д. В. Інформаційні аспекти в забезпеченні фінансової безпеки промислових підприємств. *Формування стратегії соціально-економічного розвитку підприємницьких структур в Україні*: матер. IX Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Львів, 23–25 листопада 2023 р.). Львів: УАД, 2023. С. 108–110.

Особистий внесок здобувача: окреслено ключові аспекти забезпечення фінансової безпеки в умовах підприємств харчової промисловості. Мельник С. І.: уточнено вплив COVID-19 та військової агресії на процес забезпечення фінансової безпеки промислових підприємств.

11. Коць Д. В. Проблеми оцінювання системи управління змінами в контексті забезпечення фінансової безпеки сучасного підприємства. *Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку*: матер. XLII міжнар. наук.-прак. інтер. конф. (м. Мілан, Італія, 7 березня 2024 р.). Мілан: ВАДНД, 2024. С. 217–218.

12. Коць Д. В. Природа змін й управління ними: виклики перед системою забезпечення фінансової безпеки підприємства. *Економічна безпека держави та суб'єктів підприємницької діяльності в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення*: матер. XI всеукр. наук.-прак. конф. (м. Львів, 22–24 травня 2024 р.). Львів: УАД, 2024. С. 78–80.

13. Коць Д. В. Характеристика особливостей впливу фактору воєнного стану на управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства. *Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку*: матер. XLVIII міжнар. наук.-прак. конф. (м. Констанца, Румунія, 07 вересня 2024 р.) Київ: «Наукові перспективи», 2024. С. 248–249.

З огляду на викладене, можна резюмувати, що дисертація Данила КОЦЯ на тему «Управління змінами в системі фінансової безпеки підприємства», подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузей знань 07 «Управління та адміністрування», 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальностями 073 «Менеджмент», 051 «Економіка»:

1) містить елементи наукової новизни, а її результати мають теоретичне і практичне значення для вітчизняної економічної науки та безпекознавства;

2) виконана дисертантом самостійно, отримані теоретичні висновки і результати демонструють особисті дослідження автора;

3) відображена в 13 публікаціях, зокрема: 5 статей у наукових фахових виданнях України категорії «Б»; 8 наукових праць у збірниках за матеріалами конференцій, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації;

4) відповідає Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а також положенням міждисциплінарної освітньо-наукової програми «Економічна безпека соціально-економічних систем» для підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – доктора філософії – за спеціальностями 073 «Менеджмент», 051 «Економіка» у Львівському державному університеті внутрішніх справ;

5) рекомендується до захисту на здобуття ступеня доктора філософії з галузей знань 07 «Управління та адміністрування», 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальностями 073 «Менеджмент», 051 «Економіка».

Головуюча на засіданні кафедри:
завідувач кафедри менеджменту
та економічної безпеки
Навчально-наукового інституту
управління, психології та безпеки
Львівського державного
університету внутрішніх справ
доктор економічних наук, професор

Марта КОПИТКО

